

VĚTRNÍK

ZPRAVODAJ Č.

5

VYSOKÉ NAD JIZEROU

Program:

DNES - 21. října 1981 - STŘEDA

- 9,00 - Seminář - malý sál Krakonoše
- 13,30 - Rozloučení s DS OB Újezd u Brna
- 14,30 - Vítání DS Dolní Kralovice na MěNV
- 14,45 - Větrovanka před Krakonošem
- 15,00 - Vítání DS OB Dolní Kralovice před Krakonošem
- 16,00 - Divadelní představení - J. Jílek: Jak umřít na lásku
- 19,30
- 22,00 - Setkání souboru s patrony na Větrově

ZÍTRA - 22. října 1981 - ČTVRTEK

- 9,00 - Seminář - malý sál Krakonoše
 - 13,30 - Rozloučení s DS OB Radonice
 - 14,30 - Vítání DS OB Strážkovic na MěNV
 - 14,45 - Větrovanka před Krakonošem
 - 15,00 - Vítání DS OB Strážkovic před Krakonošem
- /pokračování str.2/

Národní přehlídka vesnických a zemědělských divadelních souborů

Často se v polemikách o profesionálním a amatérském umění vedených mluvčími skupin nejružnějšího zaměření i stupně poučivosti ozývá ono kategorické úsloví:

**"UMĚNÍ JE JENOM JEDNO / dvojí /
- DOBRÉ A ŠPATNÉ".**

Toto odvážné tvrzení lze akceptovat a vyhradou, že vyhraněnou kategorizaci tohoto druhu za nás vysloví historie, která bezpečně oddělí "zrno od plev", umění od "neumění". Na nás ale spočívá úkol mnohem těžší a složitější, vyprodukovat a zachránit pro současnost i nejbližší budoucnost co nejvíce potencionálních hodnot, i ty, které z mnoha často banálních příčin balancují na hranici přijatelnosti v rozsáhlé oblasti tvůrčí činnosti zvané umění.

Zastavme se u divadla. Divadlo je tvořeno tak širokou škálou uměleckých prostředků, jakou vyžaduje jeho mnohotvárnost, o níž zajisté nikdo nepochybuje. Žádný z divadelních teoretiků si netroufne říci, že postihl všechny tváře divadelního umění, protože hybnou silou divadla je jeho nepřetržitý vývoj, probíhající v dialektickém vztahu s vývojem společnosti. Společnost pak divadelní podobu své doby produkuje tak, že svými současnými konkrétními rozpory provokuje bezprostředně divadelní tvůrce k vyslovení konkrétních postojů k zásadním i průvodním společenským otázkám, k hledání co nejspecifičtějších prostředků pro vyjádření těchto postojů, a tak k objevování další, dosud neodhalené, ale ve svém zárodku vždy s novým společenským problémem už existující tváře divadla. Díváme-li

/pokračování str.2/

pokračování ze str.1/

- 16,00 - Divadelní představení-
19,30 G.B.Shaw: Pygmalion

22,00 - Setkání souboru s pat-
rony na Větrově

MILÁ SEŠLOST

Navštívíte-li během kvapem ubíhajícího týdne výstavní síň zdejšího regionálního muzea, stanete uprostřed fantaskní společnosti strážců nejvyšších českých hor, Krakonošů. Krakonošů ze všech zákoutí tohoto milého kraje, Krakonošů úsměvných, zamyšlených, hrozivých, pozorných až ostražitých, mladých i těch, co už něco pamatují. Můžete s nimi strávit příjemnou chvíli tiché pohody.

Pokud jde o budovu muzea, přivítá vás v novém plášti, který jí těsně před přehlídkou namíru ušila krejčovská dílna partyfasádníků, mužů, kteří drželi slovo a dokončili své dílo včas.

-kdo-

NACHÁZET CESTY KE KVALITĚ

/včerejší seminář/

I když bouřlivé diskuse o představeních probíhají spíše v kuloárech, také včerejší seminární dopoledne o Tartuffovi z Karolinky se stalo motivací snahy hovořit o některých obecnějších problémech. Nabídlo svou příkladností téma scénografie na amatérské scéně, spolupráci režiséra s výtvarníkem. Nabídlo téma spolupráce režiséra s hereckým kádrem souboru /kdy režisér dokáže **herce** nejen získat pro svoji inscenační koncepci, ale kdy dokáže z každého herce na základě jeho schopností vyžít maximum a vést jej k stále vyšším metám/.

Došlo ale také na téměř tradiční přetřásání otázky spolupráce amatérů s profesionály a rozdílnosti materiálních podmínek souborů v souvislosti s výsledky jejich činnosti. Snad však i tento okruh otázek se nám podaří řešit bez osobních pohledů především z hlediska prospěšnosti rozvoji amatérského divadla jako celku.

-g-

se takto na divadlo - tedy bereme-li je v úvahu jako bezprostřední umělecký ztvárněný odraz společenských potřeb - musíme vzhledem k členité diferencovanosti těchto společenských potřeb zákonitě očekávat a přijímat takto diferencovaně i mozaiku současné tváře divadla, a to kterékoli.

Výše uvedené řádky zdůvodňují tvrzení, že amatérské divadlo, o které v našem zpravodaji především jde, jako produkt jisté specifické části společnosti /jejíž specifičnosti lze při dobré vůli velice přesně vymezit, především v oblasti jejích potřeb/, má rovněž svou specifiku. Tato specifika amatérské divadlo nijak nedegraduje, ale naopak otevírá jeho tvůrcům možnosti hledat pro ně i specifické cesty, rozkrývat jeho možnosti. A to je v kterékoliv divadelní dílně žádoucí motor, potřebný ke vzniku kvalitního umění. V této rovině se amatérské a profesionální divadlo opět setkává a v tomto duchu by měla být chápána i spolupráce, součinnost a působnost obou. S přihlédnutím k těmto faktům by měla být koncipována i jakákoliv metodická či praktická pomoc profesionálních umělců amatérskému divadelnímu tvoření. Jedině tak budou vznikat hodnoty, které uchovají svou platnost i pro příští generace.

Karla Dörrová

Jan JÍLEK

Jana Jílka znají mladí pražští diváci nejen jako dramatického autora, ale také jako herce Divadla Jřího Wolkra, v němž společně se svými kolegy usiluje o zábavu i poučení dětí a mládeže, o vypěstování jejich sympatií k divadelnímu kumštu.

Jílek-dramatik se však dostal do povědomí diváků nejen několika pohádkovými hrami, ale především hrami televizními /Láska jako trám, Tchyně, Dlouhá bílá nit, Rafan/, v nichž se zabývá osudy a problémy obyčejných a přesto velkých lidí a lidiček naší současnosti. Jeho divadelní hry pak vzbudily velkou pozornost a rozléty se po profesionálních i amatérských jevištích; po Silvestrovi to byl Dvojitý tep srdce /obě jsme na minulých vysockých přehlídkách měli možnost uvidět/ a nyní hry Jak umřít na lásku a Můj dům, můj hrad. Právě předposledně jmenovanou dnes uvidíme v podání radonického souboru.

-g-

VĚTRNÍK, zpravodaj XII.národní přehlídky vesnických a zemědělských divadelních souborů. Vydává PV XII. NP VZDS. Číslo 5.
Redakce: Alena Gasparičová, Karla Dörrová

...příjezdem potěšil včera
vedoucí politicko-
výchovného oddělení Českého
svazu družstevníků sou-
druh Aleš SVÍTEK. Dodatečně
ho vítáme a přejem mu příjemný
pobyt.

Na včerejším rozloučení s di-
vadelním souborem z Karolinky
se udála jedna významná zále-
žitost: s. Oktábec předal dlou-
holetému zkušenému a výbornému
herci z Karolinky Janu Orságo-
vi Zlatý odznak J.K.Tyla.
Srdečně blahopřejeme a přejeme
hodně dalších hezkých rolí.

g

Postřehy z krátkého zastavení ve Vysokém

V průběhu včerejšího veče-
ra požádal vedoucí souboru Ty-
lova divadla OB Újezd u Brna
soudruh Jiří Doležal redakci
Větrníku, aby tlumočila podě-
kování organizátorům přehlíd-
ky, patronům souboru i všem
ostatním, kteří se podílejí na
vytváření srdečné atmosféry
pro soubor nacházející se ve
Vysokém poprvá a nemající
zde dosud kontakty z dřívějších
setkání.

Dík patří i obecenstvu,
které naplňuje pravidelně diva-
delní sál a sjíždí se do budo-
vy Krakonoše z celého okolí.
Soudruh Doležal při té příleži-
tosti pohovořil o významu, který
své účasti na přehlídce přiklá-
dají ve vztahu ke své další
divadelní činnosti. Je si vědom
toho, že je třeba využít každé
nabízející se možnosti zdoko-
nalit konfrontace s fundovanými
odborníky pro další orientaci
vlastní tvůrčí práce. -kdo-

Vybrat si k nastudování slavnou satí-
rickou komedii z prostředí carské byrokra-
cie, Gogolova Revizora - tak jako to uči-
nil soubor z Újezda u Brna - není právě ma-
lý oříšek. A o to těžší je jeho rozlousknu-
tí, hraje-li režisér inscenace zároveň hlav-
ní roli. Nutně pak musí dojít /a v tomto
případě rozhodně výjimka nepotvrdila pra-
vidlo/ k jejímu zjednodušení, zploštění či
dokonce v důsledku toho i k absenci sdělení
ústředního tématu hry.

Pocit důležitosti vlastní herecké role
v případě J. Jakubce znamenal újezdskou
inscenaci už v nedokonalé přípravě drama-
turgicko-režijní koncepce a nejasnosti vý-
kladu celku i jednotlivých postav, jejich

R E C E N Z E

vzájemných vztahů a navazujících situací,
v neurčenosti žánru. Nevznikala před našimi
zraky mozaika, do níž by postupně v průbě-
hu představení jednotlivé komponenty /mo-
tivované situace/ zapadaly, až by nakonec
vytvořily smysluplný a jasně významový ce-
lek. Odehrávaly se před našimi zraky situ-
ace izolované, v nichž bez hlubších moti-
vických souvislostí a bez partnerského kon-
taktu jednaly jednotlivé postavy. Nezařaze-
nost těchto postav do vztahů a situací v
kontextu inscenace/ s výjimkou vystavěné
postavy hejtmana v podání J. Doležala/ pak
nutně vedla k bezradnosti herců a jejich
snaze nahradit chybějící vnitřní určení
vnějšími /navíc stylově značně různorodý-
mi výrazovými prostředky. Přitom je na první
pohled zřejmé, že herecký potenciál újezd-
ský soubor má a že při dobrém režijním v-
edení je jistě schopen/ možná snadnější pře-
loze/ odvádět kvalitní inscenace. Proto
mu do další práce přejeme hodně chuti a
úspěchů.

...výsostně respektujeme fakt, že literatura, která má svou specifickou danou především tím, že být uskutečněna na jevišti, na jedné straně se přece jenom pohybujeme na poli literatury, takže výklad některých pojmů nelze učinit bez vztahu k jejich výkladu ze strany literární vědy. Řečeno jinak: ke specifickosti prvků syžetu dramatu se dostaneme nejlépe tak, že budeme shledávat jejich shodné a odlišné rysy především ve vztahu k rysům epiky – případně i lyriky, jako dalších nejvýznamnějších a základních druhů literatury. Momentem, který téměř vždy bude tvořit odlišnost, je skutečnost, že všechny prvky dramatu jsou tak či onak vázány na jednání postav. Že drama jako literatura je vyprávěním o jednání.

Vyprávění v nejobecnějším smyslu slova zahrnuje do sebe zobrazení fiktivního nebo skutečného zřetězení událostí, nebo zobrazení alespoň události jediné. Vyprávět můžeme samozřejmě mezi sebou: podávat tímto způsobem zprávu, zpětně zobrazovat něco, co se stalo ve skutečném životě. V užším smyslu literárně-vědného pojmu rozumíme vyprávěním výstavbu celé struktury. Vyprávění je protikladem popisu, neboť jeho jednotlivé prvky dostávají svou definitivní podobu až ve vztahu k jiným prvkům struktury díla, fungují jako součást celku, který spoluvytvářejí.

S epikou / např. román, novela, povídka / má vyprávění dramatu jedno společné: je obrazem událostí v příčinných, časových souvislostech. O čase jsme již novořili při výkladu dramatické situace dramatu. Koneckonců i o příčinách, když jsme mluvili o tom, proč lidé v dramatu jsou, a co je tou konkrétní skutečností, která způsobuje, že musí jednat. Leč to je jenom jeden předpoklad dramatu, dobré dramatické struktury. Nyní je třeba tento předpoklad provést. Zcela jednoduše řečeno příkladem: snátek proti vuli Maryši a Francka musí být dále rozveden tak, aby vydržel celou hru, na celý večer. To je ono realizované vyprávění o jednání. Což činí fabule.

Fabule je – teď zase v terminologii literární vědy – řada událostí, která je realizována jako materiál epického díla. Fabule v sobě zahrnuje všechny příčinné souvislosti – proč se to a to stalo tak a tak – a předvádí je v časo-

vé posloupnosti. Epické dílo může fabuli vyprávět v několika vrstvách. Jako promluvu jediného subjektu, jímž může být vypravěč i subjekt, který vede monolog, nebo i tím, že podobně jako drama postihuje jednání osob dialogem. To vše lze samozřejmě směšovat, vytvářet tak různé polohy vyprávění. Drama má jedinečně dialog, který v sobě nese impulsy k jednání.

To znamená, že informace o příčinách jednání, jak se rozvíjejí v časové posloupnosti, je nutno poskytnout v promluvách postav. Tedy: fabule dramatu je vázána na to, co postavy vypovídají. A protože jsme už řekli, že drama – jakož i divadelní představení – se děje v čase přítomném, potom fabule dramatu je především to, co se vypráví před očima diváků. Ale leckdy nejde takto postihnout všechny příčinné souvislosti. Neboť něco se odehrálo už před samotným začátkem dramatické situace, něco se odehraje mezi jednotlivými dějstvími / něco se odehraje i v jiném prostoru / a postavy o tom mohou pouze informovat jako o něčem, co vědí. Řekněme rovnou, že čím méně má fabule dramatu těchto událostí, tím lépe pro drama. Ale velice často se jim vyhnout nelze; dokonce čím větší filozofický a společenský záběr drama má, tím hůře se mu daří se těmito událostem vyhnout. Proto četná dramata zcela záměrně vysouvají epický prvek – jako přímé oslovení diváka – aby informovala diváka o příčinách, které nelze vložit do jednání. A ve vlastním dialogu se soustřeďují pouze na ty události, které se koncentrují k příčinám, jež vyprávějí o přítomném jednání.

Vztah epiky a dramatu odedávna přitahoval různé teoretiky. Tak už O. Hostinský napsal studii Epos a drama / Praha 1911 /, stejně tak E. Staiger ve svých Základních pojmech poetiky / Praha 1969 / postuluje podobnou problematiku.

Záměrně se tu vyhýbám odkazu na B. Brechta, neboť jeho pojem epického divadla je z praktického i teoretického hlediska řešením zcela jiných otázek.

zkráceno

/pokračování v č. 6/